

te més aviat teòric; encara que no directament com a nom de la saliva, almenys l'existència de la seva arrel expressiva està provada documentalment en la llengua vulgar per indicis coincidents i no gaire indirectes: *bavosus* 'babau' en les *Vitae Patrum*, *baburrus* en Anthimus i en glosses, *babulus* 'xerraire' (cf. fr. *bavard*) ja en Apuleu, *babire* 'donar-se importància' en glosses, i pròpiament *Baba* com a nom de persona d'un esclau, citat per Sèneca; l'adjectiu *babiger* 'toix, neci', de les glosses, és un compost que suposa ja directament l'existència de *baba* en el sentit de 'bavalles'. Veg. per a tot Walde-H.; Diez, *Wb.*, 47; REW, 853; FEW I, 194.

DERIV.: *Bavalles*, té gran extensió en la llengua popular [1803, Belv.] i no sols en el cat. oriental (on el localitzen una mica pertot *AlcM* i *Dag.*) sinó més o menys en tots els dialectes (també en asturià), tant el primitiu com els derivats de *bavalla*: a Benasc s'usen tant *bava* (per ex. «ya se vos cai la bava») com *bavalla* «llimpia a ixo mosset, que va lloco de *bavall*», Ferraz, p. 27); el verb *bavaiar* 'bavejar' a Eivissa (Castelló, *Rond. Eiv.*, 46), a Mallorca també;¹ més indirectament menorq. i mall. *bavai*, *-aia*, 'que baveja sovint', d'on «botget, beneitet, badoc» (A. Ferrer Guinart, *Rond. de Menorca*, 213), «home enamoradís»,² 'peix roquer' (*AlcM*); *bavallar*, *bavallejar*, *bavallut* cat. or. (*AlcM*), *bavallós* (id. i *Dfa.*).

Bavar 'bavejar', viu també en el Princ. [Belvitges i ja oc. ant. (Levy, *Petit Dict. Provençal-Fr.*)], però més a Mallorca, i sovint amb el sentit figurat de 'mostrar badoca o ingènua satisfacció': «tot d'una que aquest allot / guapa em veja, *bavará*: / jo el tenc de fer enamorar!», P. d'Alc. Penya (*Po. Pop.*, p. 91); *bavada* [S. xvi, *Dag.*]; *bavador* [*AlcM*] o en forma acastellanada *bavadero* [Belv., en cast. ja Nebr.]; *bavadis* «capa llefiscosa com la que revesteix els objectes submergits llarg temps en l'aigua de mar», usual en tota la costa a llevant de Barcelona, des de Badalona a Cadaqués almenys [BDC xiv, 9; *Dfa.*; *AlcM*], que sentia jo a Sant Pol fa 50 anys, i P. Coromines l'hi anotava el 1927 com a «solatge sota la sorra de la platja, que surt després del temporal». *Bavejar*, *baveig*, *bavejament*, *bavegim*, *bavejaire*.

Bavera 'peça de ferro de l'armadura que protegeix l'encontorn de la boca' [mitjan segle xv, inventaris, *Tirant*, etc., diccionaris Aguiló i Alcover-Moll; cast. ja en Nebr.]; *baverall*; *baveró*. *Bavós* [1399, B. Metzge]; *bavosa*, nom de peix, *Blenniuspholis*, usual des de Barcelona a la Costa Brava i Cadaqués (Plaja, *Proa, Palamós*, jul. 1960, 8-9), i ja documentat el 1313 (a Balaguer) i el 1370 (a St. Celoni), *BABL* xii, 422, 147 (cf. *bavosa* i *bavaiosa*, BDC xi, 38); també espècie de bolet, sentit a Benifassà, Calaceit i Osona (Tavèrnoles); *bavosall*, *bavosejar*. Per a d'altres accepcions de *bavosa* que no tenen propi arrelament en català, veg. DCEC.²

Embavat men. 'encantat, embadalit' («quan més embavat estava, sent que el toquen a s'espatla», Ruiz i Pablo, *Nov. Men.*, 115). *Rebavar* [1274, Llull] 'ultrapassar, en fondre'l el metall, la vora de la barra

que forma', d'on 'deixar esmussat un tallant (coltell, clau)' (bis en Llull) i *rebavar* tr. (o *rebavar-se* refl.) 'esmussar l'enteniment' (altres dos exs. en Llull, i tres en textos dels Ss. xiv-xv, *AlcM*) i l'adj. o participi *rebavat* 'esmussat' en altres textos medievals (*Dag.*, *-vat*, *-bat*): aquest verb i el seu derivat postverbal *rebava* 'regruix', 'porció de matèria que ultrapassa la vora de l'espai que ha d'ocupar o emplenar' [1803, Belv.] deuen ser mots creats pel català, que semblen haver-se estès des d'ell (com a tecnicismes de fargaires i fonedors) al cast. i a la llengua d'oc, en època més moderna i amb caràcter menys arrelat i desenvolupat; en occità no trobem més que el verb *rebavà* «bavocher», en data recent i extensió local (*TdF*; FEW, 194a3f.; res en PSW ni *PDPF*); i en castellà (on el verb *rebavar* no existeix ni ha existit), el substantiu *rebaba* és encara desconegut del *DAut.* i de totes les fonts lexicals i escriptors anteriors, i no fou registrat pel *DacEsp.* fins a l'any 1847 (o 1832) i pel diccionari del biscaí Terreros (c. 1770) especialitzat en termes industrials i tècnics, amb la definició «reborde tormado por una masa de metal al fundir una pieza»; *rebavament* 'esmussament' [Llull, *AlcM*].

¹ A Manacor segons sembla es deue usar una alteració fonètica *bavaiar*, vista la frase proverbial que usava Mn. Alcover, parlant pròpiament del pa, i figuradament d'una matèria o aliment de valor inferior: «d'aqueixa rectificació se pot també dir allò de: *poc, bovaiait i roegat de rata*», *BDLC* xi, 1920, 109. — ² Per a si el nom del cuc de seda és *babous* o *babou* en gall. ant. (*Ctgs. de Sta. Maria*, 18), vegeu Mettmann, *RForsch.*, 1962, p. 37, a part del que dic allí; i cf. «la primera *bava*» traduïnt el «*primum stamen*» d'aquests cucs, abans de cloure el capell o capoll (1575, On. Pou, *Tb. Pu.*, p. 323).

BE, 'anyell, xai', onomatopeia del crit de l'anyell (cf. cast. *be* 'bel' *DacEsp.*, prov. *bè* 'id.' *TdF*).¹ □ ^{1.ª} *doc.*: Baró de Maldà (fi del S. xviii).²

Segons el mapa 'anyell' que va donar Grieria el 1918 com una anticipació de l'*ALCat* (*BDC* vi, 64, m. 2), en el territori comprenent només Catalunya, *be* apareix a Barcelona, Vilanova, Terrassa, Vilassar de Dalt, mentre a Granollers i Centelles alterna amb *xai*, forma aquesta que predomina en tota la zona del Nord-est; *anyell* predomina al Sud de Barcelona i per l'Oest fins a Sta. Coloma de Q.; a la zona occidental predomina *corder*. Avui *be* està perdent terreny davant de *xai* a les localitats esmentades. A Ciutadella (Men.) hem sentit «es Diumenge des Bè» (dia en què canten completes a St. Joan de Misses) i a Ferreries «un pont de *bens*»; i a Alaró (Mall.) la variant *mens* 'anyells'.³ *AlcM* documenta *be*, entre altres, en el dial. balear, i ens diu que a Menorca hi ha la forma *bèna* per designar la femella de l'animal en qüestió;⁴ el mateix diccionari va recollir a Senterada (Lleida) *be de llana* referint-se al «corder» o ovella, i *be de pèl* a la cabra o boc; una variant *bet* del nostre me se sent a Pont de Suert i Vilafranca del Penedès.⁵ És corrent la locució *portar o dur al be* 'portar damunt el coll i es-